

Oslo 31.1. 2018

Til

Allmenntmedisinsk forskningsenhet, NTNU ved avdelingsleder Irene Hetlevik
Seksjon for Allmenntmedisin, UiB ved instituttleder Guri Rørtveit
Allmenntmedisinsk forskningsenhet, UiT ved avdelingsleder Hasse Melbye
Referansegruppen for muskel-skjelettplager, Norsk forening for allmenntmedisin ved Satya Sharma
Norsk fysioterapeutforbund ved forbundsleder Fred Hatlebrekke
Norsk kiropraktorforening ved leder Jakob Lothe
Fysioprim ved ledergruppemedlemmer Nina Vøllestad og Ottar Vasseljen
Institutt for fysioterapi, Oslo Met ved førsteamanuensis Yngve Røe
Professor Pål Gulbrandsen, Klinikk for helsetjenesteforskning og psykiatri, UiO
Stipendiat og fastlege Dag Helge Rønnevik, UiO
Rolvstøy legesenter ved fastlege Tormod Johansen
Stipendiat og kiropraktor Pernille Irgens, Institutt for Helse og Samfunn, UiO

Forespørsel om høringsuttalelse.

Veileder for undersøkelse og behandling av skuldersmerter i primærhelsetjenesten.

En arbeidsgruppe utgående fra Universitetet i Oslo, avd. for allmenntmedisin har laget en veileder/retningslinje for håndtering av pasienter med skuldersmerter i primærhelsetjenesten. Veilederen er laget etter Helsedirektoratets veileder for utvikling av kunnskapsbaserte retningslinjer. Et viktig punkt er at arbeidet skal ut til høring i miljøer som håndterer skulderpasienter.

Bakgrunnen for arbeidet er todelt; vi ønsker å bidra til at skulderpasientene i primærhelsetjenesten skal få gode og kunnskapsbaserte helsetjenester samt at vi i et prosjekt ønsker å måle effekten av å implementere en slik veileder i primærhelsetjenesten.

Planen er at veilederen skal publiseres på Helsebibliotekets nettsider samt omtales i fagtidsskrifter i Norge.

Vi vil sette stor pris på konstruktive tilbakemeldinger på vårt arbeid. Vi ønsker tilbakemeldinger innen 4. mars på e-post n_gj@hotmail.com

På vegne av arbeidsgruppa

Med vennlig hilsen

Niels Gunnar Juel
UiO, avd. for allmenntmedisin
OUS, avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering
e-post: n_gj@hotmail.com

Mobil: 92443113

Vedlegg 2. Arbeidsgruppa

Navn og stilling	Arbeidssted
Niels Gunnar Juel, spes. fys. med. og rehab., overlege, universitetslektor, PhD. Leder av arbeidsgruppen.	OUS, avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering, UiO, Institutt for helse og samfunn, avd. for allmenntmedisin.
Bård Natvig, spes. allmenntmedisin, professor.	UiO, Institutt for helse og samfunn, avd. for allmenntmedisin.
Jens Ivar Brox, spes. fys. med. og rehab., seksjonsoverlege Professor	OUS, avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering, UiO, Institutt for klinisk medisin
Kaia Engebretsen, spesialfysioterapeut og klinisk spesialist, PhD.	OUS, avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering,
Ole Marius Ekeberg, spes. fys. med. og rehab., seksjonsoverlege, PhD.	Helse Fonna, seksjon. for fysikalsk medisin og rehabilitering.
Stein Jarle Pedersen, spes. allmenntmedisin, fastlege. Stipendiat.	Ankerløkka legesenter, UiO, Institutt for helse og samfunn, avd. for allmenntmedisin.
Kjetil Gundro Brurberg, seniorforsker, PhD.	Folkehelseinstituttet.
Silje Endresen Reme, psykolog Professor	OUS, avd. for smertemedisin UiO, Psykologisk institutt.

OUS - Oslo universitetssykehus. UiO - Universitetet i Oslo.

Vedlegg 3. Søk 2015

Søkestrategi og treff i retningslinjer, systematiske oversikter og enkeltstudier.

Tittel/tema på prosedyren:	Skulderplager. Utredning og behandling i primærhelsetjenesten
Spørsmål fra PICO-skjema:	Hvilken behandling av skuldersmerter i primærhelsetjenesten gir best effekt på sykmelding, skuldersmerte og skulderfunksjon, henvisning til spesialisthelsetjenesten, antall operasjoner, forbruk av fysioterapi, pasientfornøydhets, helserelatert livskvalitet og best total helseøkonomi?
Kontakt detaljer for gruppen:	Søk i retningslinjebaser og Cochranebasen av Stein J og NG
Bibliotekar som utførte/veiledet søket:	Systematisk søk av Signy Soelberg, Ullevål. s.r.soelberg@medisin.uio.no

Database/ressurs:	Nasjonale retningslinjer fra Helsedirektoratet http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/nasjonale_faglige_retningslinjer
Dato for søk:	19.1.2015
Søkehistorie:	Bladde gjennom alle nasjonale faglige retningslinjer tematisk og kronologisk.
Antall treff:	1
Kommentarer:	http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/bilediagnostikk-ved-ikke-traumatiske-muskel-og-skjelettlidelser/Sider/default.aspx

Database/ressurs:	Kunnskapsbaserte prosedyrer utviklet innenfor Nasjonalt nettverk for fagprosedyrer http://www.fagprosedyrer.no
Dato for søk:	19.1. 2015
Søkehistorie:	Bladde gjennom publiserte og påbegynte fagprosedyrer.
Antall treff:	0
Kommentarer:	

Database/ressurs:	Kunnskapsbaserte prosedyrer utviklet i andre land http://www.vardhandboken.se http://www.socialstyrelsen.se/riktlinjer/nationellriktlinjer http://pathways.nice.org.uk/ http://guidance.nice.org.uk/
Dato for søk:	19.01.2015
Søkehistorie:	Vårdhandboken: Bladde gjennom "alla ämnen A-Ö" Socialstyrelsen: Søk i fritekst i "utökad sökning" på axel. NICE Pathways: Bladde gjennom topics/musculoskeletal conditions. NICE guidance: Søk i feltet øverst på tekstord: shoulder. Bladde gjennom alle muskel-skjelettretningslinjene.
Antall treff:	Vårdhandboken: 0 treff Socialstyrelsen: 0 treff

	<p>NICE Pathways: 0 treff</p> <p>NICE guidance: 1 treff: Extracorporeal shockwave lithotripsy for calcific tendonitis (tendinopathy) of the shoulder - http://www.nice.org.uk/guidance/ipg21</p>
Kommentarer:	

Database/ressurs:	<p>Guidelines International Network (G-I-N): http://www.g-i-n.net.proxy.helsebiblioteket.no/</p> <p>National Guideline Clearinghouse (NCG): http://www.guideline.gov/</p>																		
Dato for søk:	15.01.201																		
Søkehistorie:	<p>GIN: Søkte på tekstord i International guideline library: Søk: shoulder pain, family practice</p> <p>NGC: Søkt på tekstord Søk: shoulder, shoulder pain, family practice</p>																		
Antall treff:	<p>G-I-N: 15 treff, 6 aktuelle (gulmarkert)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th><u>Title</u></th> <th><u>Organisation</u></th> <th><u>Type</u></th> <th><u>Date</u></th> <th><u>Relevant Countries</u></th> <th><u>Status</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>The prevention and management of shoulder pain in the hemiplegic patient (Best Practice 7(4))</td> <td>JBI (AU) - Joanna Briggs Institute</td> <td>Evidence report</td> <td>May 01, 2003</td> <td>Australia</td> <td>Published Hemiplegi</td> </tr> <tr> <td>Shoulder pain and mobility deficits: adhesive capsulitis: clinical practice guidelines linked to the International Classification of Functioning, Disability, and Health from the Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association. The Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association, Inc. NGC:010088</td> <td>APTA (US) - American Physical Therapy Association</td> <td>Guideline Clearing Report</td> <td>May 01, 2013</td> <td>United States</td> <td>Published Frozen</td> </tr> </tbody> </table>	<u>Title</u>	<u>Organisation</u>	<u>Type</u>	<u>Date</u>	<u>Relevant Countries</u>	<u>Status</u>	The prevention and management of shoulder pain in the hemiplegic patient (Best Practice 7(4))	JBI (AU) - Joanna Briggs Institute	Evidence report	May 01, 2003	Australia	Published Hemiplegi	Shoulder pain and mobility deficits: adhesive capsulitis: clinical practice guidelines linked to the International Classification of Functioning, Disability, and Health from the Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association. The Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association, Inc. NGC:010088	APTA (US) - American Physical Therapy Association	Guideline Clearing Report	May 01, 2013	United States	Published Frozen
<u>Title</u>	<u>Organisation</u>	<u>Type</u>	<u>Date</u>	<u>Relevant Countries</u>	<u>Status</u>														
The prevention and management of shoulder pain in the hemiplegic patient (Best Practice 7(4))	JBI (AU) - Joanna Briggs Institute	Evidence report	May 01, 2003	Australia	Published Hemiplegi														
Shoulder pain and mobility deficits: adhesive capsulitis: clinical practice guidelines linked to the International Classification of Functioning, Disability, and Health from the Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association. The Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association, Inc. NGC:010088	APTA (US) - American Physical Therapy Association	Guideline Clearing Report	May 01, 2013	United States	Published Frozen														

Shoulder luxation	CBO (NL) - Dutch Institute for Healthcare Improvement CBO	Guideline	Jul 01, 2005	Netherlands	Published Instabilitet
Shoulder dystocia. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists. NGC:009057	AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality	Guideline Clearing Report	Mar 01, 2012	United Kingdom	Published Gyn
Shoulder disorders. American College of Occupational and Environmental Medicine. NGC:009012	AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality	Guideline Clearing Report	Jan 01, 2011	United States	Published Aktuell
Shoulder (acute & chronic). Work Loss Data Institute. NGC:008320	AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality	Guideline Clearing Report	Jan 01, 2003	United States	Published Aktuell
Schouderklachten (M08) [Shoulder complaints]	NHG (NL) - Dutch College of General Practitioners	Guideline	Oct 01, 2008	Netherlands	Published Aktuell
Olkapään jännevaivat [The Tendon Disorders of the Shoulder]	CC (FI) - Current Care Guidelines / the Finnish Medical Society Duodecim	Guideline	Nov 24, 2014	Finland	Published Aktuell, men kun abstr. på engelsk
Modalités de prise en charge d'une épaule douloureuse chronique non instable chez l'adulte. Recommandation pour la pratique clinique [Management of chronic painful shoulder without instability in adults]	HAS (FR) - French National Authority for Health (formerly: ANAES)	Guideline	Apr 01, 2005	France	Published Aktuell

	<p>Luxação recidivante anterior traumática de ombro: tratamento [Recurrent dislocation after previous shoulder trauma: treatment]</p>	<p>AMB (BR) - Brazilian Medical Association</p>	<p>Guideline</p>	<p>Oct 30, 2007 Brazil</p>	<p>Published Instabilitet</p>
	<p>Critères de suivi en rééducation et d'orientation en ambulatoire ou en soins de suite ou de réadaptation après chirurgie des ruptures de coiffe et arthroplasties de l'épaule. Recommandation pour la pratique clinique [Post-operative rehabilitation after rotator cuff tear surgery or shoulder arthroplasty: inpatient or outpatient care?]</p>	<p>HAS (FR) - French National Authority for Health (formerly: ANAES)</p>	<p>Guideline</p>	<p>Jan 01, 2008 France</p>	<p>Published Postop.</p>
	<p>Clinical practice guidelines for the management of rotator cuff syndrome in the workplace. University of New South Wales. NGC:009945</p>	<p>AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality</p>	<p>Guideline Clearing Report</p>	<p>Jan 01, 2013 United Kingdom</p>	<p>Published Aktuell</p>
	<p>Clinical practice guidelines for shoulder subluxation. Ottawa Panel. NGC:005313</p>	<p>AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality</p>	<p>Guideline Clearing Report</p>	<p>Jan 01, 2006 Canada</p>	<p>Published Instabilitet</p>
	<p>ACR–SSR practice guideline for the performance and interpretation of magnetic resonance</p>	<p>AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality</p>	<p>Guideline Clearing Report</p>	<p>Jan 01, 2010 United States</p>	<p>Published MR</p>

	<p>imaging (MRI) of the shoulder. American College of Radiology. NGC:008411</p> <p>ACR Appropriateness Criteria® acute shoulder pain. American College of Radiology. NGC:007928</p> <p>AHRQ (US) - Agency for Healthcare Research and Quality</p> <p>Guideline Clearing Report</p> <p>Jan 01, 1995</p> <p>United States</p> <p>Published Aktuell, men gammel</p> <p>NCG: 76, 10 included</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Shoulder disorders. 1997 (revised 2011). NGC:009012 American College of Occupational and Environmental Medicine - Medical Specialty Society. ☐ ACR Appropriateness Criteria® acute shoulder pain. 1995 (revised 2010). NGC:007928 American College of Radiology - Medical Specialty Society. ☐ Shoulder pain and mobility deficits: adhesive capsulitis: clinical practice guidelines linked to the International Classification of Functioning, Disability, and Health from the Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association. 2013 May. NGC:010088 The Orthopaedic Section of the American Physical Therapy Association, Inc. - Medical Specialty Society. ☐ Shoulder conditions diagnosis and treatment guideline. 2013. NGC:010245 Washington State Department of Labor and Industries - State/Local Government Agency [U.S.].
--	---

	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="464 241 1366 353">☐ <u>Clinical practice guidelines for the management of rotator cuff syndrome in the workplace.</u> 2013. NGC:009945 University of New South Wales - Academic Institution. <li data-bbox="464 501 1385 703">☐ <u>American Academy of Orthopaedic Surgeons appropriate use criteria for optimizing the management of full-thickness rotator cuff tears.</u> 2013 Sep 20. NGC:010079 American Academy of Orthopaedic Surgeons (AAOS) - Medical Specialty Society. <li data-bbox="464 846 1410 913">☐ <u>Shoulder (acute & chronic).</u> 2003 (revised 2013 Jun 12). NGC:010126 Work Loss Data Institute - For Profit Organization. <li data-bbox="464 1061 1410 1263">☐ <u>American Academy of Orthopaedic Surgeons clinical practice guideline on optimizing the management of rotator cuff problems.</u> 2010 Dec 4. NGC:008268 American Academy of Orthopaedic Surgeons (AAOS) - Medical Specialty Society. <li data-bbox="464 1411 1394 1612">☐ <u>American Academy of Orthopaedic Surgeons clinical practice guideline on the treatment of glenohumeral joint osteoarthritis.</u> 2009 Dec 4. NGC:007581 American Academy of Orthopaedic Surgeons (AAOS) - Medical Specialty Society. <li data-bbox="464 1760 1270 1872">☐ <u>Diagnosis and treatment of cervical radiculopathy from degenerative disorders.</u> 2010. NGC:008008 North American Spine Society - Medical Specialty Society.
Kommentarer:	

Database/ressurs:	UpToDate: www.uptodate.com
Dato for søk:	7.2.2015
Søkehistorie:	07.02.2015 Tekstordsøk: shoulder pain http://www.uptodate.com/contents/search?search=shoulder+pain&sp=0&searchType=PLAIN
Antall treff:	
Kommentarer:	Masse treff, kan vi bruke dette til noe?

Database/ressurs:	Best Practice: http://bestpractice.bmj.com/best-practice/welcome.html
Dato for søk:	07.2.2015
Søkehistorie:	http://bestpractice.bmj.com/best-practice/search.html?searchableText=shoulder&languageCode=en&aliasHandle=
Antall treff:	559
Kommentarer:	Masse treff, kan vi bruke dette til noe?

Database/ressurs:	Clinical Evidence: http://clinicalevidence.bmj.com/cweb/index.jsp
Dato for søk:	07.2.2015
Søkehistorie:	Shoulder pain: http://clinicalevidence.bmj.com/x/search-results.html?q=shoulder+pain&collection=bmj-clinical-evidence
Antall treff:	1727
Kommentarer:	Masse treff, kan vi bruke dette til noe?

Database/ressurs:	The Cochrane Library: www.thecochranelibrary.com (Cochrane Reviews, Other Reviews, Technology Assessments)
Dato for søk:	15.01.2015
Søkehistorie:	Tekstord: shoulder http://onlinelibrary.wiley.com/cochranelibrary/search
Antall treff:	62 treff, 6 relevante: se bakerst
Kommentarer:	

Database/ressurs:	Kvalitetsvurderte enkeltstudier MacPlus Search fra McMaster: http://plus.mcmaster.ca/helsebiblioteket/Search.aspx
Dato for søk:	7.2.2015
Søkehistorie:	Tekstordsøk: shoulder pain
Antall treff:	4 treff på "oppsummerte enkeltstudier", 3 aktuelle (fra ACP Journal club: <ol style="list-style-type: none"> 1. A high- or low-dose triamcinolone injection improved pain and function in adhesive capsulitis 2. Adding steroid injection to exercise and manual mobilization did not reduce shoulder pain and disability over the long term

	3. Adding single-point acupuncture to physiotherapy for painful shoulder improved function and reduced pain
Kommentarer:	

Database/ressurs:	Medline - ovid
Dato for søk:	19.01.2015
Søkehistorie:	<p>1. søk Database: Ovid MEDLINE(R) In-Process & Other Non-Indexed Citations and Ovid MEDLINE(R) <1946 to Present> Search Strategy:</p> <p>-----</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 exp Pain/ (311242) 2 exp *Shoulder/ (5822) 3 1 and 2 (710) 4 Rotator Cuff/ (5143) 5 exp Joint Diseases/ (275382) 6 shoulder*.mp. (56716) 7 Myalgia/ (220) 8 Polymyalgia Rheumatica/ (2167) 9 Occupational Injuries/ (900) 10 4 or 5 or 6 or 7 or 8 or 9 (322730) 11 2 and 10 (5822) 12 (rotator adj3 cuff adj3 (disease* or syndrome* or tendino* or tear* or problem* or rupture*)).mp. [mp=title, abstract, original title, name of substance word, subject heading word, keyword heading word, protocol supplementary concept word, rare disease supplementary concept word, unique identifier] (3751) 13 10 or 12 (322874) 14 2 and 13 (5822) 15 exp Primary Health Care/ (81010) 16 general practitioners/ or occupational health physicians/ or physicians, family/ or physicians, primary care/ (18239) 17 exp General Practice/ (64080) 18 Community Health Services/ (27001) 19 exp Workplace/ (14019) 20 Occupational Health Services/ (9666) 21 15 or 16 or 17 or 18 or 19 or 20 (197154) 22 14 and 21 (24) 23 1 and 6 (6810) 24 21 and 23 (177) 25 24 not 22 (167) <p>2. søk Stopper på søkelinje 22 med 24 treff.</p>

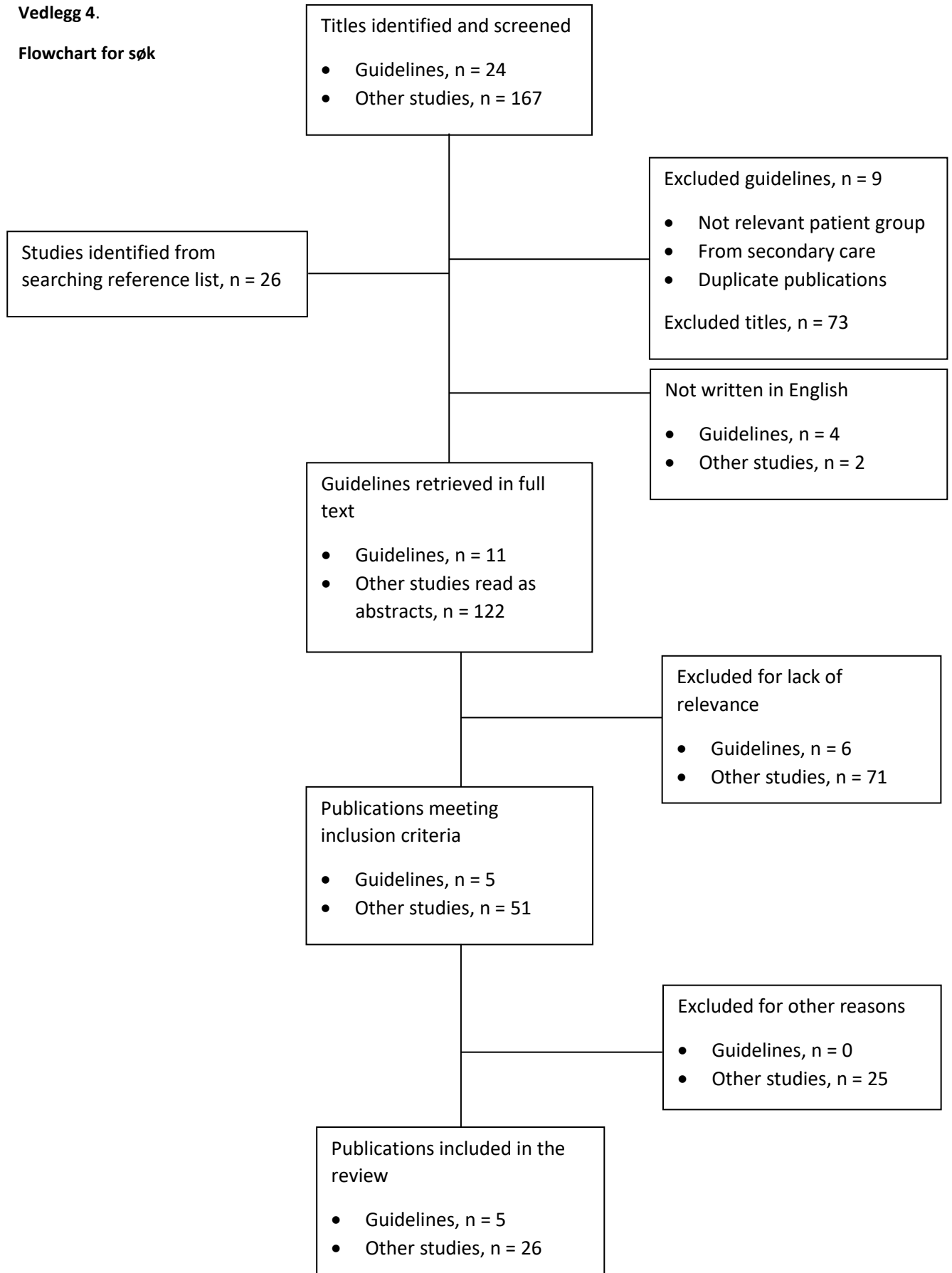
Antall treff:	167 for søk 1, 99 bevart etter tittelgjennomgang SJ/NG 2.2.2015 24 for søk 2, 19 bevart etter tittelgjennomgang SJ/NG 2.2.2015
Kommentarer:	Abstracts ikke lest foreløpig - 7.2.2015. Se vedlagte filer

Database/ressurs:	EMBASE
Dato for søk:	
Søkehistorie:	Ikke søkt foreløpig
Antall treff:	
Kommentarer:	

Database/ressurs:	CINAHL
Dato for søk:	
Søkehistorie:	Ikke søkt foreløpig
Antall treff:	
Kommentarer:	

Vedlegg 4.

Flowchart for søk

Vedlegg 5. Retningslinjer identifisert ved litteratursøk

Retningslinje, navn	Årstall	Nasjonalitet	Omfatter; nivå, diagnose	Relevans/ overføringsverdi	Referanse, kommentar
Inkludert					
Clinical practice guidelines for rotator cuff syndrome in work, full report.	2013	Australia	Skuldersmerter med mistanke om rotator kuff syndrom. Primærhelsetjenesten.	Høy med begrensninger	http://rcs.med.unsw.edu.au/clinical-practice-guidelines#.VUOfRY0cSUK
NKR (Nasjonale Kliniske Retningslinjer), Udvalgte Skulderlidelser	2013	Danmark	Rotator kuff syndrom. Kliniske tester, behandling.	Høy med begrensninger	http://sundhedsstyrelsen.dk/publ/Publ2013/09sep/NKRUdvalgteSkulderlidelser.pdf
Subacromial shoulder pain BESS patient care pathways.	2015	England	Rotator kuff. Behandling dokumentert, ellers konsensus.	Høy med begrensninger	http://sel.sagepub.com/content/7/2/135.full.pdf+html
Guideline for diagnosis and treatment of subacromial syndrome.	2014	Nederland	Subakromialt impingement syndrom. God metodisk, klinisk us og behandling.	Høy med begrensninger	Ref. (30). Diercks R et al. Acta Orthopaedica 2014;85(3):314-22
Nasjonal retningslinje for bildediagnostikk ved ikke-traumatiske muskel- og skjelettlidelser.	2014	Norge	Bilediagnostikk	Relevant på bildediagnostikk	Kapittel om skulder, nettversjon http://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/bilediagnostikk/skuldre
Ikke inkludert					
Shoulder (acute and chronic).	2013	US AHRQ	Uklar metodologi, ikke referanser til anbefalingene.	Høy med begrensninger i referanser.	http://www.guideline.gov/content.aspx?id=47591&search=shoulder
Shoulder conditions, diagnosis and treatment guideline.	2013	US AHRQ	Kun kirurgi.	Høy med begrensninger. Kun kirurgi.	http://www.guideline.gov/content.aspx?id=47827&search=shoulder
Shoulder disorders.	2011	US AHRQ	Arbeidsrelaterte skulderplager. God transparens og relevans.	Høy med begrensninger, men tilgjengelig kun som bok.	Fra bok: Hegmann KT. Ikke kjøpt. http://www.guideline.gov/content.aspx?id=36626
AAOS Guideline, rotator cuff problems.	2010	US	Rotator kuff syndrom. God metodisk. Ikke anamnese og klinisk us	Høy med begrensninger. Vekt på kirurgi.	http://www.aaos.org/research/guidelines/RCP_guideline.pdf

Management of chronic painful shoulder without instability in adults.	2005	Fransk	Kun fransk	Kun fransk	http://www.has-sante.fr/portail/jcms/c_272463/en/management-of-chronic-painful-shoulder-without-instability-in-adults
The tendon disorders of the shoulder.	2014	Finsk	Kun finsk	Kun finsk	Spurt om engelsk, ikke tilgjengelig. http://www.kaypahoito.fi/web/english/guidelineabstracts/guideline?id=ccs00107
Conservative care options, work related mechanical shoulder conditions.	2014	US AHRQ	Laget av Kiropraktorer. Uklar metodologi.	Høy med begrensninger. Ikke representativ arbeidsgruppe.	http://www.guideline.gov/content.aspx?id=48217&search=shoulder
The Diagnosis and management of soft tissue shoulder injuries and related disorders	2003	NZ	For gammel	Gammel	http://www.acc.co.nz/PRD_EXT_CSMP/groups/external_communications/documents/guide/wcm001684.pdf Basert på MA,SR, RCT med gradering. 86 sider.
UpToDate	20?	UK	Uklar metodologi	Ikke transparent	Ikke vurdert.
BMJ Best Practice	20?	UK	Uklar metodologi	Ikke transparent	Ikke vurdert.

Vedlegg 6. Kvalitetsvurdering av retningslinjer (AGREE II)

Oversikt over og vurdering av de aktuelle retningslinjene etter relevans og AGREE-score på 6 områder (domener)

AGREE II rating for guidelines for "Trygg på skulder"										
	Organisation/guideline	Country	Year	Relevance (0-1-2)	Domain, AGREE					
No					Scope and purpose	Stakeholder involvement	Rigour	Clarity	Applicability	Editorial independence
1	Official Disability Guidelines (ODG) Shoulder acute/chronic		2011	0	72	74	83	100	78	74
2	AAOS Optimizing the management of rotator cuff problems: Clinical practice guidelines	US	2010	1	70	43	89	67	13	59
3	Am Coll of radiology (ACR) appropriateness criteria	US	2010	1	50	33	9	67	1	2
4	The diag and manage of soft tissue shoulder inj and related disorders: best practice evidence-based guidelines	NZ	2004	1	81	76	63	65	24	57
5	Diag imaging practice guidel for msk complaints in adults: an evidence-based approach. Part 2: upper ext disorders.	US	2008	0	87	70	80	81	63	72
6	Clin pract guidelines for rc syndrome in work full report	AUS	2013	2	100	100	93	95	71	100
7	NKR Udvalgte Skulderlidelser	DK	2013	2	100	90,5	91,1	90,5	57,1	100
8	Subacromial shoulder pain BESS patient care pathways	UK	2015	2	66,7	38,1	55,4	90,5	46,4	57,1
9	Cons care options work rel mech shoulder cond	US	2014	0						
10	Shoulder (acute and chronic)	US	2013	0						
11	Shoulder conditions diagnosis and treatment guideline	US	2013	0						
12	Shoulder disorders	US	2011	2	61,9	71,4	60,7	52,4	14,3	100
13	Management of chr painful shoulder wo instab in adults	FR	2005	0						
14	The tendon disorders of the shoulder	FIN	2014	0						

The diag and manage of soft tissue shoulder inj and related disorders: best practice evidence-based guidelines																							
Diag imaging practice guidel for msk complaints in adults: an evidence-based approach. Part 2: upper ext disorders.																							
Cons care options work rel mech shoulder cond																							
Shoulder (acute and chronic)																							
Shoulder conditions diagnosis and treatment guideline																							
Management of chr painful shoulder wo instab in adults																							
The tendon disorders of the shoulder																							

Utregning av %-score

$$\frac{\text{Obtained score - min possible score}}{\text{Max possible score - min possible score}} \times 100$$

Vedlegg 7. Kliniske spørsmål omtalt i de inkluderte retningslinjene

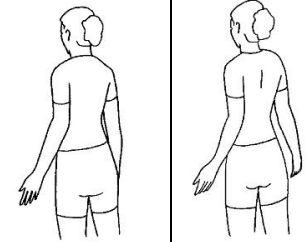
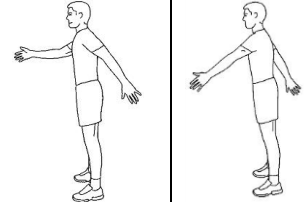
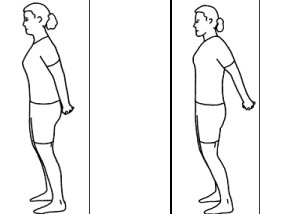
	DK	AUS	UK	NL
BAKGRUNN				
Hva er naturlig forløp ved debut av skuldersmerter?				
Hvilke risikofaktorer er kjent for utvikling av skuldersmerter?		X		
Hvordan er prognosen ved skuldersmerter?				X
Hvilke farlige tilstander er aktuelle ved debut av skuldersmerter og hvilke symptomer og tegn (røde flagg) kjennetegner disse?		X	X	
VURDERING				
Hvilke psykososiale spørsmål med betydning for videre håndtering bør anamnesen avklare?	X	X		
Hvilke kliniske tester med betydning for videre håndtering bør utføres?	X	X	X	X
Når bør radiologiske undersøkelser gjøres?		X		X
BEHANDLING				
Hva er effekten av behandling med NSAIDs ved skuldersmerter?	X	X	X	
Hva er effekten av steroidinjeksjon ved skuldersmerter?	X	X	X	
Hva er effekten av egenøvelser ved skuldersmerter?				
Hva er effekten av veiledet trening ved skuldersmerter?	X	X	X	
Hva er effekten av trykkbølgebehandling ved skuldersmerter?				

DK: National klinisk retningslinje for diagnostik og behandling af patienter med udvalgte skulderlidelser. Danmark. AUS: Clinical Practice Guidelines for the Management of Rotator Cuff Syndrome in the Workplace. Australia. UK: BESS/BOA Patient Care Pathways. Subacromial shoulder pain. England. NL: Guideline for diagnosis and treatment of subacromial syndrome. Nederland.

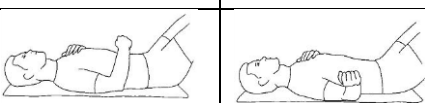
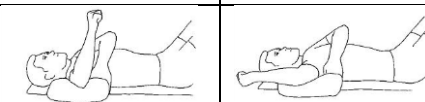

Vedlegg 8. Skulderøvelser

Å gjøre øvelser er helt trygt og vil ikke skade skulderen din. Øvelsene er delt inn i to faser avhengig av graden av skuldersmerter. Legen vil krysse av de øvelsene som passer deg. Du bør gjøre øvelser for å bli bedre. Gjør øvelsene 1-2 ganger daglig

Fase 1

Øvelse	Illustrasjon	Beskrivelse	Repetisjoner
Øvelse 1: Sammentrekning av skulderbladene		Stå med armene hengende ned langs siden. Trekk skulderbladene sammen og litt ned. Hold sammentrekningen i noen sekunder og slipp opp. Gjenta noen ganger. Utføres flere ganger om dagen.	
Øvelse 2: Gå/stå med armsving		Gå (eller stå) med ledig medbevegelse/pendling av armene. Avspent i skulderregionen under utførelsen.	
Øvelse 3: Uttøyning av skulder og bryst		Stå med foldede hender bak ryggen. Hev brystkassen lett og trekk armene bakover/hedover til du kjenner spenning/strekk over brystkassen/forside skulder. Hold stillingen 10-20 sek og pust rolig. Slipp opp og vend tilbake til utgangsposisjon.	

Fase 2

Øvelse	Illustrasjon	Beskrivelse	Repetisjoner
Øvelse 1: Mageliggende Skulderløft.		Ligg med armene ned langs siden. Løft skuldrene og overkroppen fra gulvet og trekk skulderbladene sammen (uten å trekke dem opp mot ørene). Senk skuldrene og overkroppen rolig tilbake.	
Øvelse 2A: Ryggliggende utoverrotasjon av arm		Ligg på ryggen på en matte med bøyd knær. Legg den aktive armen på magen med 90 grader bøy i albueleddet. Roter den aktive armen utover.	
Øvelse 2B: Progresjon: Ryggliggende utoverrotasjon av armen		Ligg på ryggen på en matte med bøyd knær. Før den aktive armen ut til siden til 90 grader i skulder og albue og ha underarmen pekende opp mot taket. Kan legge armen på flat pute eller brettet håndkle. Roter armen utover. Overarm/skulderbue skal hvile mot underlaget.	
Øvelse 3: Wall slides skulder		Stå inntil en vegg. Bøy albue og legg underarmen inntil vegg med håndflatene pekende ut fra vegg. Beveg armene opp og over hodet til de er helt strake. Senk rolig ned til utgangsposisjon igjen ved å begynne å trekke skulderbladene ned og sammen.	
Øvelse 4: Nakke og skulder		Plasser hendene på ryggen, senk skuldrene og legg hodet ned mot den ene skulderen. Hold 30 sek. og gjenta øvelsen til den andre siden.	